

Dankdag 2014 – Dank de God, die leven geeft! – Exodus 23: 19

Orde van dienst:

Votum en zegen

Psalm 67: 1, 3

Gebed

Lezen: Exodus 23: 1-19

Nieuw Liedboek 716 “Zaaien, maaien, oogsten”.

Tekst: Exodus 23: 19b

Preek

GK 123: 1

Gebed

Nieuw Liedboek 978 “Aan u behoort o Heer der heren”

zegen

Broeders en zusters, jongens en meisjes,

Veel orthodoxe joden hebben twee keukens.

Een keuken waarin vleesgerechten worden klaargemaakt en een keuken waarin melkgerechten worden klaargemaakt. Een melk- en een vleeskeuken.

Een joodse moeder heeft dus ook aparte pannen, messen, lepels, schalen voor melkspijzen en aparte pannen, messen, schalen voor vleesspijzen. En al die spullen mogen nooit door elkaar gehaald worden.

Zelfs aan tafel niet: je mag geen melk drinken, als je een stukje vlees eet. En als je vlees gegeten hebt, moet je enkele uren wachten voordat je melk drinkt.

Twee keukens.

Wij zijn al blij als we één mooie keuken hebben.

Daarbij: wat een gedoe! Waarom is dat zo?

Dat vertelt onze tekst: “Je mag een geitenbokje niet koken in de melk van zijn moeder”.

Wat betekent dat?

Lange tijd is dit een moeilijke tekst geweest. En is de tekst ook verschillend uitgelegd.

Zoals dus door de rabbijnen: melk en vlees mogen nooit samenkomen.

Zelfs niet in je maag!

Anderen: “je mag een bokje niet mag slachten, zolang het nog melk bij de moeder drinkt.

Het lijkt allemaal wat vaag: wat wil God met zo’n vreemd gebod?”.

Wat de tekst betekent, zijn we op het spoor gekomen door opgravingen in Palestina.

Archeologen hebben bij het plaatsje Ugarith veel gevonden over de leefwijze van de Kanaänieten. Afgodsbeeldjes, therafim. Maar ook allerlei teksten.

En één van die teksten ging over het gebruik, dat in onze tekst door de HERE wordt verboden: “Je mag een geitenbokje niet koken in de melk van de moeder”.

De vraag is natuurlijk: waarom deden die Kanaänieten dat dan?

Nou, zoals u wel weet, dienden de Kanaänieten de goden Baäl en Astarte. En deze goden waren echte natuurgoden. Vruchtbaarheidsgoden.

Baäl betekent letterlijk “heer”.

En hij was dan heer van de regen. En regen geeft groei en vruchtbaarheid. Vooral in die landen, waar het vaak heel heet en droog kan zijn, is regen heel belangrijk.

En Kanaän was ook helemaal afhankelijk van de regen.

Egypte leefde van de Nijl. De Nijl was een god.

Maar Kanaän leefde van het water van de regen.

In de regentijd kwamen donkere regenwolken over de Middellandse Zee aandrijven en die lieten hun regenwater op het land van Kanaän vallen.

En net zoals de Nijl werd ook de regen een god: Baäl.

Dia

En als god van de regen ook de god van het onweer en de donder. En omdat regen vruchtbaarheid betekent, was hij de god van de vruchtbaarheid.

Alleen: Baäl was niet het hele jaar door god.

Want het land Kanaän kent eigenlijk maar twee seizoenen: zomer en winter.

Of: de droge tijd en de regentijd.

In de regentijd regeerde Baäl.

Dan viel de regen, die de akkers vruchtbaar maakte en werd er gezaaid en geoogst.

Maar: na dat halve jaar komt dus de droge tijd. De zon schijnt ongenaakbaar aan een wolkeloze hemel. En alles verdort. Het gras, de bomen, bloemen verdwijnen.

Alsof de dood regeert.

De Kanaänieten geloven, dat een andere god de macht over heeft genomen. De god Moth.

Die naam betekent letterlijk 'dood'. En deze Moth, deze dood, doodde Baäl en regeerde een half jaar lang. Een half jaar verzengende hitte.

Dia

Maar, gelukkig, na een half jaar kwam Astarte, de vrouw van Baäl, en die doodde Moth en bracht Baäl weer tot leven en zo kon de regentijd weer beginnen. De god van de regen leefde immers weer.

Maar, ja, of dat ook dit jaar weer zou gebeuren en of Baäl weer regen en vruchtbaarheid zou geven, dat was toch altijd weer onzeker. Want Baäl was een wrede god. Onberekenbaar.

Een harde heer.

Dus probeerden de Kanaänieten Baäl te dwingen om regen te geven en zo de akkers vruchtbaar te maken. Dat deden ze door allerlei offers te brengen.

Of dat deden ze door allerlei vormen van sexuele gemeenschap te beoefenen. Overspel.

Zelfs met dieren.

Maar ze hadden nog andere kunstjes: dan namen ze een pasgeboren bokje of een lammetje, kookten dat in de melk van de eigen moeder en die melk goten ze dan uit over de akkers.

Waarom?

Nou, om zo de vruchtbaarheid te bevorderen. Om Baäl te dwingen. Uit angst.

Zo'n bokje was al toonbeeld van leven. Ontluikend leven. Kijk hoe het door de wei dartelt.

Snapt u: zo'n jong bokje is één en al leven! Daar heeft ziekte of dood geen greep op.

En de melk, die het krijgt van de moeder is ook teken van levenskracht.

Net zoals bloed dat is. Melk en bloed, daar zit leven in.

En ook de moeder is vol leven. Ze heeft juist leven gegeven!

Als je dan het vlees van dat bokje kookte in de melk van de moedergeit, dan had je een heel levenskrachtig mengsel. Als het oogstfeest werd gevierd, werd deze melk over de akker gesprengd. Op de bomen, struiken. Zo hoopten de Kanaänieten, dat als zij straks weer zouden gaan zaaien, dat de akker dan weer vruchtbaar zou zijn.

Mensen, die in voortdurende angst voor de dood en voor droogte leefden, probeerden door dit magische ritueel de vruchtbaarheid in eigen hand te hebben.

Israël, Gods volk, is op weg naar Kanaän. Daar mag het voor jaren en jaren wonen.

Maar ver van te voren waarschuwt de HERE zijn volk: ga niet met die heidense volken de heidense goden dienen. Je mag de naam van die goden niet eens uitspreken. Je mag hun feesten niet vieren.

En daarom moet je niet als de Kanaänieten een bokje in de melk van de moeder koken.

Op het oogstfeest moet je niet Baäl danken maar Jahwe.

Want aan die heidense oogstfeesten hing de stank van dood en angst. Angst waardoor ze de meest wrede dingen uitvonden: een bokje koken in de melk van de moeder.

Alsof Baäl leven geeft en vruchtbaarheid!

Ik Jahwe geef jullie leven.
Ik redde jullie immers uit dat slavenhuis, dat dodenhuis Egypte!?
Ik droeg jullie toch door die levenloze woestijn?
En ik gaf jullie toch dit mooie, vruchtbare land?!
Dat moest de grote les van al die jaren in de woestijn zijn: alles wat jullie bezitten, iedere bron, ieder brood, ieder glas wijn, dat krijgen jullie van Mij.
En ik geef al dat eten en drinken en de vruchten op de akker met liefde.

*****

Er is nog één ding heel belangrijk.
Want het gevaar is niet alleen dat we andere goden gaan zoeken of danken.
Maar het gevaar is ook dat we alles wat we oogsten, alles wat we produceren, alles wat we mogen bereiken, dat we dat we dat vanzelfsprekend gaan vinden.
Of we nu geloven of niet.
De zon gaat toch wel op.
Er ligt toch wel weer genoeg eten en kleren in de winkels.

Daarom gaan de Israëlieten op hun oogstfeest, op het Loofhuttenfeest, naar Jeruzalem.
En dan gaan ze niet naar de koning, maar naar de tempel. Naar God.
De tempel. De plek waar het altaar staat.
Waar de offers worden gebracht.
Waar zonden worden vergeven.
Op dat tempelplein besef je weer heel goed, dat niets in dit leven vanzelfsprekend is.
Alles ontvangen we door Gods genade. handenvol van zijn goedheid.

Daarom kwamen de joden ook met volle handen bij de tempel.
Iedereen nam wat vruchten mee van de akker. Graan, tarwe. De eerste halmen.
Je gaf dat die eerste vruchten, dat eerste bosje, die eerste garve aan de priester. Die priester nam het aan en hief het op naar de hemel, bewoog het heen en weer, en gaf het dan aan de man terug.
Met dat gebaar zei die boer: "Eigenlijk is heel de oogst van U, HERE, kijk: ik leg alles in uw handen".
De priester nam het aan en hief het omhoog naar God. Alsof hij het aan de HERE gaf.
En daarna gaf die priester het terug aan die boer en zei daarmee: "De HERE geeft heel de oogst aan jou. Je mag ervan genieten en leven. Het is voor jou!".

Ja, en dat is eigenlijk altijd de toon, die op Dankdag klinkt.
We danken de HERE: juist omdat het niet vanzelf spreekt. Omdat het genade is dat we elke dag weer eten en drinken.
Want dat is het gevaar, dat Israël toen en ook ons steeds weer bedreigt: dat het allemaal vanzelf spreekt. Gedachteloos haal je je eten uit de Jumbo.
Of je kijkt alleen maar naar wat je mist. Wat je niet hebt.

En dat is in onze maatschappij heel makkelijk: elke dag zijn er honderden reclameboodschappen. En die praten je een gemis aan.
Die auto, die crème, die shampoo, die vakantie.....die heb je nodig om gelukkig te zijn!
En je wordt zomaar ontevreden.
Nee, wij koken geen bokje meer in de melk van de moeder.
Dat doen primitieve mensen.
Maar doen wij niet hetzelfde, als we onze voorspoed van de beurs verwachten of van onze economische plannen. Van de afgod Mammon?
In de kerk leer je dat God de bron van al het leven is.
En vooral: dat alles genade is.
Dat maakt je dankbaar voor wat je gekregen hebt.
Dat maakt, dat je ook makkelijker deelt. Want jij hebt ook alles maar gekregen. Amen.

Gebed 1: Vader in de hemel, dank u wel, dat u ons vanavond samenbrengt.

Voor velen is het werk nog maar net gedaan en het is al donker buiten. En toch willen we graag bij u komen om u te bedanken. We willen u toezingen. En we willen iets teruggeven van wat u aan ons gaf.

En tegelijk komen we u vragen of u ons wilt helpen om niet alleen in deze dankdienst, maar in heel ons leven te laten zien, dat we heel blij met u zijn en op u vertrouwen.

Daarom willen we ook vanavond eerst luisteren naar uw woord.

Open de Schrift voor ons en open ons hart voor de Schrift.

Gebed 2: HERE, onze God, wij komen weer bij u in ons gebed. Om u te zeggen, dat we u aanbidden als de levende God. Onze Schepper. De God die ons alles geeft wat wij nodig hebben. Elke dag weer. We erkennen, HERE: ons leven, ons eten en drinken, het komt uit uw hand.

We zijn blij met uw gaven. Ook nu we u mogen danken voor de oogst.

Dank u wel, dat we bij u niet angstig hoeven te zijn.

Alsof u een harde, wrede god zou zijn bij je nooit weet waar je aan toe bent. Een god, die grote offers vraagt. Een god, die mensen bezit en knecht.

Nee, u bent een trouwe God, die doet wat Hij belooft. Die barmhartig is. Die zelfs het grote offer voor onze zonden zelf heeft gebracht.

Want danken u voor de oogst. Voor eten en drinken. Voor kleren, een huis om in te wonen.

We danken u voor de geestelijke oogst. Voor de vruchten, die mogen groeien in ons hart en leven. Voor wat we allemaal mogen ontvangen in de kerk. In het evangelie. De rust, de blijdschap. Zoveel broers en zussen, die elkaar willen helpen. We danken u voor het werk van ouderlingen en diakenen. Voor hun inzet en de offers, die zij vaak brengen. Voor het werk van zoveel broeders en zusters, die in commissies of op verenigingen actief zijn of met muziek de gemeente dienen en u groot maken. Dank u wel voor wat we ook mogen beteken voor mensen van buiten de gemeente. Ook voor vluchtelingen.

Daar willen we ook voor bidden, HERE.

We bidden voor mensen, die het veel minder hebben dan wij. Verre naasten, die in landen kunnen leven waar droogte heerst of waar oorlogen het leven verlammen. Waar ziekten heersen. Waar mensen op de vlucht slaan. Wilt u ons helpen om naar hen om te zien, voor ze te zorgen. Zegen de ontwikkelingshulp die wij als land mogen geven. En zegen wat wij als kerken mogen doen. Maak ons wijs in het vinden van goede wegen om te helpen en te delen. Maak ons vindingrijk door de liefde.

Wilt u ons in ons persoonlijk leven ook nabij zijn.

Wilt u met ons zijn, wanneer we geen werk hebben of wanneer ons werk ons zwaar valt. Als er teleurstellingen zijn en we vooral tegen de dorens en distels, tegen de gebrokenheid van het werken op deze oude aarde aanlopen. Help ons om daar niet gebukt onder te gaan en geef mensen om ons heen, die ons kunnen helpen.

Wees vooral ook met ons als het erg goed met ons gaat. Juist in dit welvarende Nederland. Waarin onze rijkdom vaak een veel grotere verzoeking is, dan de armoede van veel verre naasten. Geef, dat wij onze geestelijke schatten niet verspelen of kwijtraken.

Help ons om te delen.

Om elke dag weer te luisteren naar u, die ons geschapen heeft en verlost.

Leer ons in uw liefde leven en geef, dat wij uw gaven van eten en drinken, van kleren en mooie opleidingen, van mooie huizen en fijne vakanties, dat wij die mogen zien als liefdesgaven van u. Tekens van trouw.

En help ons om ook in trouw met u te leven.

Amen.